

(ร่าง) กรอบสมรรถนะทางการเงิน
เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้
(Financial Competency Framework)

ฝ่ายคุ้มครองและตรวจสอบบริการทางการเงิน
ธนาคารแห่งประเทศไทย

มีนาคม 2567

กรอบสมรรถนะทางการเงิน เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นโดยฝ่ายคุ้มครองและตรวจสอบบริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อใช้เป็นกรอบสมรรถนะทางการเงินกลางให้หน่วยงานหรือบุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่ในการให้ความรู้หรือพัฒนาทักษะนำไปใช้พัฒนามาตรฐานความรู้ เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรม และตัวชี้วัดได้อย่างเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความตระหนักรู้ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะคิด และพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจทางการเงินที่เหมาะสม

กรอบสมรรถนะทางการเงินนี้จัดทำขึ้นโดยอ้างอิงตามมาตรฐานความสามารถทางการเงินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ใช้ในโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) โดยกรอบสมรรถนะทางการเงิน มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความรู้และความเข้าใจ (Awareness, Knowledge and Understanding) (2) ความมั่นใจ แรงจูงใจ และทัศนคติ (Confidence, Motivation and Attitudes) และ (3) ความสามารถและพฤติกรรม (Skill and Behavior) นอกจากนี้ ยังได้ศึกษามาตรฐานความสามารถทางการเงินของสหภาพยุโรป อังกฤษ และฮ่องกง เพื่อนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของประเทศไทยด้วย

สารบัญ

หน้า

1. วัตถุประสงค์และที่มา	1
2. ลักษณะและส่วนประกอบที่สำคัญของกรอบสมรรถนะทางการเงิน	1
3. สมมติฐานที่เกี่ยวข้อง	3
4. การเลือกใช้และการลำดับความสำคัญ	4
5. ตัวอย่างแนวทางการใช้งานสมรรถนะทางการเงินเพื่อการส่งเสริมความรู้ทางการเงิน	4
6. สมรรถนะทางการเงิน (Financial competency) สำหรับช่วงวัยอนุบาลถึงมัธยมปลาย	6
7. สมรรถนะทางการเงิน (Financial competency) สำหรับช่วงวัยอุดมศึกษาและวัยทำงาน	10
8. แหล่งอ้างอิงข้อมูล	15

1. วัตถุประสงค์และที่มา

กรอบสมรรถนะทางการเงินนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบสมรรถนะทางการเงินให้หน่วยงานหรือบุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่ในการให้ความรู้หรือพัฒนาทักษะนำไปใช้ในการพัฒนามาตรฐานความรู้ เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรม และตัวชี้วัดได้อย่างเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความตระหนักรู้ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะคิด และพฤติกรรมซึ่งสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจทางการเงินที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันทางการเงินที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต มีความเป็นอยู่ทางการเงินที่ดี (Financial well-being) อย่างยั่งยืน รวมถึงส่งผ่านไปยังภาพรวมของประเทศไทยให้มีความมั่นคง และพร้อมรับกับความท้าทายทางเศรษฐกิจต่อไป

อย่างไรก็ตาม กรอบสมรรถนะทางการเงินเป็นเพียงมาตรฐานกลางที่ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ดังนั้น กลุ่มเป้าหมายจึงไม่จำเป็นต้องมีความรู้และความสามารถทางการเงินทั้งหมดตามที่ระบุไว้ในแต่ละช่วงวัย แต่ควรมีความรู้และความสามารถทางการเงินในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว รวมไปถึงมีความเชื่อในความสำเร็จของการวางแผน และบริหารจัดการการเงิน มีความมั่นใจที่จะตัดสินใจใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล และเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่เหมาะสมกับตนเองได้

กรอบสมรรถนะทางการเงินนี้อ้างอิงมาตรฐานความสามารถทางการเงินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ใช้ในโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ร่วมกับการอ้างอิงมาตรฐานสมรรถนะทางการเงินจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น สหภาพยุโรป สหราชอาณาจักร และฮ่องกง โดยมีการนำมาปรับปรุงให้เข้ากับบริบทของประเทศไทย โดยคำนึงถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต หลักสูตรการศึกษา และการใช้งานผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงวัยเพิ่มเติมด้วย

2. ลักษณะและส่วนประกอบที่สำคัญของกรอบสมรรถนะทางการเงิน

กรอบสมรรถนะทางการเงิน เป็นมาตรฐานกลางที่ใช้ในการพัฒนามาตรฐานความรู้ เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรม และตัวชี้วัดได้อย่างเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละช่วงวัย ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

- 1. ความรู้ (Financial Knowledge: FK)** ได้แก่ การตระหนักรู้ (Awareness) ความรู้ (Knowledge) และความเข้าใจ (Understanding) ในข้อมูลหรือเนื้อหาความรู้ทางการเงิน ซึ่งมีการแบ่งเนื้อหาความรู้ออกเป็น 11 หัวข้อย่อย คือ
 - (1) **เงินและอัตราแลกเปลี่ยน** เป็นการนำเข้าสู่การเรียนรู้เรื่องการเงินจากเรื่องใกล้ตัวที่สุด ครอบคลุมเรื่องรูปแบบของเงิน หน้าที่ของเงินในการเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนและใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย การตรวจสอบธนบัตรปลอมและการปฏิบัติตัวเมื่อพบธนบัตรปลอม และเมื่อโตขึ้นจึงขยายขอบเขตการเรียนรู้เรื่องเงินให้กว้างขึ้นไปถึงการทำธุรกรรมทางการเงินพื้นฐานอย่างการฝากเงินที่ธนาคารและการใช้บริการทางการเงินผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือ (mobile-banking) อัตราแลกเปลี่ยน เงินเฟ้อและผลกระทบที่เกิดจากเงินเฟ้อ เช่น ราคาสินค้าและบริการสูงขึ้นและกระทบต่อการออมเงินในระยะยาว

- (2) รายได้และภาษี เป็นการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรายได้ โดยในช่วงเริ่มต้นควรสร้างความเข้าใจว่าเงินคือสิ่งที่ได้มาจากการทำงาน เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพและคุณสมบัติในการประกอบอาชีพที่อาจส่งผลต่อความแตกต่างของระดับรายได้ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนชีวิตต่อไป เมื่อเข้าสู่ช่วงวัยก่อนมีรายได้จึงเรียนรู้ลงลึกไปยังความรู้พื้นฐานด้านภาษี เช่น ประเภทเงินได้ที่ต้องเสียภาษี ประเภทภาษี รายการลดหย่อนภาษี และการวางแผนภาษี ซึ่งเป็นการเตรียมการเพื่อเสียภาษีอย่างถูกต้อง ตลอดจนใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่าง ๆ ได้อย่างคุ้มค่า
- (3) การซื้อและการชำระเงิน เป็นการปูพื้นฐานความเข้าใจในการซื้อเบื้องต้นตั้งแต่วัยเด็ก เช่น ความแตกต่างระหว่างการซื้อ การยืม และการแลกเปลี่ยนสิ่งของ การคำนวณราคาและเงินทอน และเมื่อก้าวสู่วัยที่มีวิจรรย์ญาณในการเลือกซื้อมากขึ้นจึงเพิ่มเติมทักษะในการเปรียบเทียบราคาและคุณภาพของสินค้าและบริการ รวมถึงการเลือกรูปแบบการชำระเงินที่เหมาะสมกับตนเอง
- (4) การจัดสรรเงิน เป็นการเสริมสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อแยกแยะระหว่างความจำเป็นและความต้องการในการใช้จ่าย ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการจัดสรรเงินได้อย่างเหมาะสม เมื่อโตขึ้นจึงเสริมสร้างกระบวนการวางแผนทางการเงินและการตั้งเป้าหมายทางการเงินเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินได้ตามที่วางแผนไว้
- (5) การออมและการลงทุน เป็นการปลูกฝังนิสัยรักการออมตั้งแต่ยังเล็ก เพื่อก้าวไปสู่การลงทุนเพื่อสร้างความมั่นคงและมั่งคั่งในอนาคต โดยเริ่มตั้งแต่การฝึกฝนให้ดูแลรักษาสินทรัพย์ของตนเอง และพัฒนาไปสู่การเก็บออมเพื่อเป้าหมายในแต่ละช่วงวัย ดอกเบี้ยทบต้น คุณลักษณะ ความเสี่ยงและสภาพคล่องของผลิตภัณฑ์ทางการเงินแต่ละประเภท รวมถึงการจัดพอร์ตการลงทุนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของตนเอง
- (6) สินเชื่อ เป็นการสร้างเข้าใจพื้นฐานของการกู้ยืม เช่น การกู้ยืมจะต้องคืน เมื่อกู้เงินจะต้องเสียดอกเบี้ยก่อนจะพัฒนาไปสู่การแยกความแตกต่างของหนี้ที่ดีหรือหนี้ที่พึ่งระวัง เพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงหน้าที่ของผู้กู้ยืมและการวิเคราะห์ถึงความจำเป็นในการกู้ยืม และเมื่อถึงวัยที่สามารถเข้าถึงสินเชื่อได้จึงขยายขอบเขตไปยังเรื่องประเภทของสินเชื่อ ดอกเบี้ยเงินกู้ การบริหารจัดการหนี้ รวมถึงการแก้ปัญหาหนี้ต่อไป
- (7) ความเสี่ยงและภัยทางการเงิน เป็นการเสริมสร้างทักษะการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละช่วงชีวิต และการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดคิดต่าง ๆ ในชีวิต โดยในวัยเด็กอาจเริ่มจากเรื่องใกล้ตัว เช่น ของหาย เงินหาย ก่อนพัฒนาไปสู่การเรียนรู้เรื่องการออมเงินเพื่อฉุกเฉิน ความเสี่ยงในการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินโดยเฉพาะรูปแบบออนไลน์ และการรู้เท่าทันภัยทางการเงิน
- (8) สิทธิหน้าที่ เป็นการสร้างความตระหนักรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ทั้งในฐานะผู้บริโภคสินค้าและผู้ให้บริการทางการเงิน เพื่อลดความเสี่ยงและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการซื้อสินค้าและบริการโดยทั่วไปและจากการใช้บริการทางการเงิน ตลอดจนหากเกิดปัญหาสามารถร้องเรียนเพื่อได้รับความเป็นธรรม รวมถึงการดูแลข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสม

- (9) แหล่งความรู้และคำแนะนำ เป็นการปลูกฝังทักษะการตัดสินใจอย่างรอบคอบด้วยการใช้ข้อมูลสนับสนุน ตั้งแต่การหาแหล่งข้อมูลประกอบการตัดสินใจ การเลือกแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และการขอคำแนะนำ จากครอบครัวหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ
 - (10) เกษียณ เป็นทักษะที่จะเน้นเฉพาะกลุ่มวัยทำงาน โดยมุ่งหวังให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเริ่มออมเงินเพื่อการเกษียณอายุตั้งแต่เริ่มทำงาน พร้อมทั้งรู้จักผลิตภัณฑ์ทางการเงินสำหรับการเกษียณอายุ รวมถึงการบริหารจัดการเงินหลังเกษียณ
 - (11) ประกันภัย เป็นการส่งเสริมให้รู้จักวิธีการบริหารจัดการความเสี่ยงด้วยการทำประกันภัย และตระหนักถึงความสำคัญของการทำประกันภัย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความมั่นคงทางการเงินให้กับตนเองและครอบครัว โดยเริ่มเรียนรู้จากความแตกต่างของประกันภัยแต่ละประเภท การเลือกใช้ประกันภัยให้เหมาะสมกับความต้องการส่วนบุคคล รวมถึงการบริหารความเสี่ยงด้วยวิธีการอื่น ๆ ตามความเหมาะสม เช่น การดูแลสุขภาพเพื่อลดความเสี่ยงการเจ็บป่วย
2. **ทัศนคติ (Financial Attitude: FA)** ได้แก่ ความมั่นใจ (Confidence) แรงจูงใจ (Motivation) และทัศนคติ (Attitudes) ที่จะนำไปสู่พฤติกรรมหรือการตัดสินใจทางการเงิน
 3. **พฤติกรรม (Financial Behaviour: FB)** ได้แก่ ความสามารถ (Skills) และพฤติกรรม (Behaviour) ที่จะทำให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน (Financial well-being)

3. สมมติฐานที่เกี่ยวข้อง

1. กรอบสมรรถนะทางการเงินนี้ออกแบบโดยอ้างอิงจากรูปแบบการดำเนินชีวิตและสถานการณ์ทางการเงินในแต่ละช่วงวัย โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่
 - (1) กลุ่มเด็กและเยาวชน เริ่มตั้งแต่ช่วงอนุบาลถึงมัธยมปลาย เป็นช่วงวัยที่ยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง มุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านการเงิน และการบ่มเพาะพฤติกรรมและทัศนคติที่ดี เพื่อการตัดสินใจทางการเงินในชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานในการมีสมรรถนะการเงินที่เหมาะสมในอนาคต ประกอบด้วย 5 กลุ่มย่อยตามช่วงชั้นของระบบการศึกษาไทย ได้แก่
 - (1.1) อนุบาล (3 - 6 ปี)
 - (1.2) ประถมต้น (7 - 9 ปี)
 - (1.3) ประถมปลาย (10 - 12 ปี)
 - (1.4) มัธยมต้น (13 - 15 ปี)
 - (1.5) มัธยมปลาย (16 - 18 ปี)
 - (2) กลุ่มผู้ใหญ่ เริ่มตั้งแต่ช่วงอุดมศึกษาและวัยทำงาน เป็นช่วงวัยที่ต้องเผชิญกับความท้าทายในการตัดสินใจทางการเงินจากความหลากหลายและความซับซ้อนของผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่มากขึ้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะทางการเงิน เพื่อให้เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตและสามารถพัฒนาไปสู่

ความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงินได้ ประกอบด้วย 2 กลุ่มย่อยตามรูปแบบการดำเนินชีวิตและการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

(1.1) อุดมศึกษา (19 - 22 ปี)

(1.2) วัยทำงาน (เมื่อทำงานและมีรายได้แล้ว)

ทั้งนี้ ช่วงวัยทำงาน คือ ช่วงที่เข้าสู่ชีวิตการทำงานและมีรายได้แล้ว โดยไม่ได้มีการกำหนดช่วงอายุที่แน่ชัด เนื่องจากรูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน เช่น ทำงานหลังจากจบมหาวิทยาลัย ทำงานหลังจากจบมัธยมปลาย ทำงานระหว่างศึกษาอยู่

2. กรอบสมรรถนะทางการเงินนี้พัฒนามาจากตัวอย่างสมรรถนะทางการเงินของต่างประเทศ และนำมาปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพแวดล้อมทางการเงินของคนไทย โดยอ้างอิงจากหลักสูตรการศึกษาของประเทศไทย ความสามารถในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน รวมถึงเหตุการณ์ที่คาดว่าจะต้องเจอในแต่ละช่วงวัย เช่น กลุ่มคนเริ่มทำงานควรเรียนรู้เรื่องเอกสารทางการเงินอย่างหนังสือรับรองเงินเดือนและการเสียภาษี กลุ่มคนต้องการซื้อที่อยู่อาศัยควรมีความรู้เกี่ยวกับสินเชื่อที่อยู่อาศัย การจำนอง และการชำระคืน
3. หากสมรรถนะทางการเงินระบุไว้ในช่วงวัยใด หมายถึงเมื่อพ้นช่วงวัยนั้นควรมีสมรรถนะตามที่กำหนด เช่น ถ้าระบุว่า “FK15. รู้จักหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจการเงินและการคลัง” เป็นสมรรถนะในช่วงวัยมัธยมปลาย (16 - 18 ปี) หมายถึง เมื่อจบชั้นมัธยมปลายควรรู้ว่ามีหน่วยงานใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจการเงินและการคลัง แต่ละหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่อย่างไร และหน่วยงานเหล่านี้เกี่ยวข้องกับตนเองอย่างไร
4. เมื่อกลุ่มเป้าหมายพ้นช่วงวัยใด ให้ถือว่าสมรรถนะของช่วงวัยก่อนหน้านั้นอย่างครบถ้วนแล้ว เช่น เมื่อพ้นช่วงประถมปลาย (10 - 12 ปี) หมายถึง กลุ่มเป้าหมายมีสมรรถนะของช่วงวัยอนุบาล ประถมต้น ประถมปลาย ครบถ้วนแล้ว
5. กลุ่มเป้าหมายมีทักษะการเรียนรู้พื้นฐานตามช่วงวัยอยู่แล้ว ซึ่งได้แก่ ทักษะการอ่านเขียน ทักษะการคิดคำนวณ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้เหตุผล ทักษะการใช้เทคโนโลยี รวมไปถึงการมีคุณธรรมและจริยธรรม
6. ข้อมูลในรายงานเล่มนี้ไม่สามารถใช้เป็นหลักฐานการอ้างอิงทางกฎหมายได้

4. การเลือกใช้และการลำดับความสำคัญ

กรอบสมรรถนะทางการเงินนี้เป็นมาตรฐานกลางที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมความรู้ทางการเงินในภาพกว้าง อย่างไรก็ตาม รูปแบบและบริบทในการดำเนินชีวิตของกลุ่มเป้าหมายอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้น การนำกรอบสมรรถนะนี้ไปใช้จึงสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม โดยมีหลักการดังนี้

1. พิจารณาจากลักษณะหรือเหตุการณ์ในชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย โดยให้ความสำคัญกับความรู้ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่จะต้องเจอก่อนในแต่ละช่วงวัย เช่น กลุ่มนักเรียนที่เริ่มใช้บริการการชำระเงินทางออนไลน์ (e-payment) ได้แล้ว ควรเรียนรู้เรื่องการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลหรือการใช้สมาร์ตโฟนอย่างปลอดภัย กลุ่มวัย

ทำงานที่มีหนี้สินแล้วควรรู้เรื่องการบริหารจัดการหนี้ก่อน ในขณะที่กลุ่มวัยทำงานที่เพิ่งเริ่มทำงานและยังไม่มีหนี้สิน ควรมุ่งเน้นไปที่เรื่องการวางแผนทางการเงินก่อน

2. กรณีกลุ่มเป้าหมายมีความรู้พื้นฐานตามช่วงวัยดีและมีศักยภาพในการเรียนรู้สูง อาจเลือกใช้สมรรถนะในช่วงวัยที่สูงขึ้นได้ แต่หากเป็นกลุ่มที่เปราะบาง หรือมีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอ อาจเลือกส่งเสริมความรู้ในช่วงวัยก่อนหน้า หรือเลือกเฉพาะเนื้อหาที่เข้ากับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย
3. สามารถปรับเปลี่ยนตามท้องถิ่นหรืออาชีพของกลุ่มเป้าหมายได้ เช่น หากกลุ่มเป้าหมายมีอาชีพค้าขายหรือมีธุรกิจส่วนตัว อาจต้องส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการแยกรายรับรายจ่ายระหว่างบัญชีส่วนตัวและบัญชีธุรกิจ หรือกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีการค้าขายแดน อาจส่งเสริมความรู้เรื่องอัตราแลกเปลี่ยนมากกว่ากลุ่มนักเรียนในพื้นที่อื่น ๆ

ทั้งนี้ เนื้อหาความรู้ทางการเงินบางเรื่องอาจถูกระบุไว้ในหลายหัวข้อย่อย เช่น การโอนเงินหรือชำระเงินแบบออนไลน์ อยู่ในหัวข้อย่อยเรื่องการซื้อและการชำระเงิน และความเสี่ยงและภัยทางการเงิน ดังนั้น ผู้ใช้จึงควรศึกษาสมรรถนะทางการเงินในทุกหัวข้อก่อนนำไปประยุกต์ใช้

5. ตัวอย่างแนวทางการใช้งานสมรรถนะทางการเงินเพื่อการส่งเสริมความรู้ทางการเงิน

คุณครู ก. ต้องการสอนความรู้ทางการเงินให้กับนักเรียนในระดับอนุบาล เมื่อได้ศึกษาสมรรถนะทางการเงินแล้ว ต้องการให้นักเรียนมีสมรรถนะทางการเงินในเรื่องเงินและอัตราแลกเปลี่ยน และคิดว่าสมรรถนะข้อ “FK3. รู้จักวิธีการนับเหรียญและธนบัตรได้อย่างถูกต้อง และเรียงตามมูลค่าได้” เหมาะสมการสอนนักเรียนในชั้นเรียนที่รับผิดชอบ จึงนำมาออกแบบการเรียนการสอนดังนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

- (1) รู้ว่าเงินมีหลายรูปแบบ และสามารถแยกแยะความแตกต่างได้
- (2) รู้จักมูลค่าของเหรียญหรือธนบัตรแต่ละรูปแบบ
- (3) สามารถนับเหรียญและธนบัตรตามโจทย์ที่ได้รับอย่างถูกต้อง

2. รูปแบบการเรียนการสอน

นำเหรียญราคา 25 และ 50 สตางค์ เหรียญ 1 5 และ 10 บาท ธนบัตรราคา 20 50 100 500 และ 1,000 บาท ใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน โดย

- (1) อธิบายว่าธนบัตรแต่ละแบบมีมูลค่าเท่าไร
- (2) อธิบายว่าธนบัตรแต่ละแบบมีสี ขนาด และรูปแบบแตกต่างกันอย่างไร
- (3) ยกตัวอย่างและตั้งโจทย์แสดงวิธีการนับเหรียญและธนบัตร

3. เกณฑ์การประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียนประถมต้น

- (1) จำแนกเหรียญและธนบัตรแต่ละรูปแบบ และสามารถนับได้อย่างถูกต้อง
- (2) บอกได้ว่ามูลค่าของเหรียญและธนบัตรว่ารูปแบบใดมีมูลค่ามากกว่ากันอย่างไร

สมรรถนะทางการเงิน (Financial competency) สำหรับช่วงอนุบาลถึงมัธยมปลาย

	อนุบาล (3-6 ปี)	ประถมต้น (7-9 ปี)	ประถมปลาย (10-12 ปี)	มัธยมต้น (13-15 ปี)	มัธยมปลาย (16-18 ปี)
ความรู้ (FK)	เงินและอัตราแลกเปลี่ยน				
	FK1. รู้ว่าเหรียญและธนบัตรที่ลักษณะต่างกันมีค่าต่างกัน	FK12. รู้มูลค่าของเงินและหน้าที่ของเงินที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน FK13. รู้จักวิธีการนับเหรียญและธนบัตรได้อย่างถูกต้อง และเรียงตามมูลค่าได้ FK14. รู้วิธีนับเงินทอนได้อย่างถูกต้อง FK15. รู้ว่าเงินมีใช้อย่างจำกัด	FK28. รู้ว่าเงินเป็นสิ่งที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย และรู้จักเงินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เหรียญ ธนบัตร e-money FK29. รู้วิธีตรวจสอบธนบัตรปลอม และวิธีปฏิบัติตนเมื่อพบธนบัตร เช่น ไม่นำไปใช้ต่อ FK30. รู้จักบัญชีเงินฝากและบทบาทของธนาคาร	FK39. รู้ว่าการฝากเงินในธนาคารสามารถถอนเงินได้จากสาขาของธนาคารและเครื่องเอทีเอ็ม โดยในบางกรณีอาจต้องเสียค่าธรรมเนียมการถอน เช่น การถอนเงินจากเครื่องเอทีเอ็มต่างธนาคาร FK40. รู้จักบริการทางการเงินแบบออนไลน์ เช่น Mobile Banking e-money FK41. รู้วิธีการโอนเงินได้อย่างปลอดภัย FK42. รู้วิธีการคำนวณอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แตกต่างกัน	FK74. เข้าใจว่าเงินในบัญชีเงินฝากมีอำนาจซื้อที่น้อยลงได้ หากอัตราเงินเฟ้อสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับ FK75. รู้ว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาค เช่น อัตราเงินเฟ้อ ส่งผลต่อราคาสินค้าและอำนาจซื้อได้อย่างไร FK76. รู้จักหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจการเงินและการคลัง FK77. เข้าใจว่าเหตุใดในแต่ละประเทศจึงมีสกุลเงินและอัตราแลกเปลี่ยนที่แตกต่างกัน FK78. รู้ว่าแลกเงินตราต่างประเทศได้ที่ไหน FK79. เข้าใจว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของผู้ให้บริการแต่ละแห่งอาจแตกต่างกัน FK80. รู้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีความผันผวน และเมื่อแลกสินอาจไม่ได้อัตราเดิม FK81. เข้าใจว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีความผันผวนและอาจกระทบต่อต้นทุนสินค้า การซื้อสินค้า การท่องเที่ยว การโอนเงินระหว่างประเทศ หรือการลงทุน
	รายได้และภาษี				
	FK2. รู้ว่าสิ่งของที่มี เช่น ของเล่น เสื้อผ้า ของใช้ มาจากเงินที่ได้จากการทำงานของผู้ปกครอง	FK16. รู้จักแหล่งที่มาของรายได้ เช่น เงินจากการทำงานของผู้ปกครอง	FK31. เข้าใจว่าแต่ละคนมีแหล่งที่มาและรายได้ที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป	FK43. รู้ว่างานหรืออาชีพแต่ละอย่างต้องการคุณสมบัติและความชำนาญที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อรายได้	FK82. รู้ว่ารายได้มีส่วนทำให้ตนเอง ครอบครัว และสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดี FK83. รู้วิธีการเพิ่มรายได้ที่ถูกกฎหมาย FK84. รู้ว่าการชำระภาษีเป็นรายได้ของรัฐ เพื่อให้รัฐนำไปใช้พัฒนาประเทศ เช่น การพัฒนาสาธารณูปโภค การมีสวัสดิการจากภาครัฐ FK85. มีความรู้พื้นฐานเรื่องภาษี เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย FK86. เข้าใจถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากไม่ชำระภาษี
ความรู้ (FK)	การซื้อและการชำระเงิน				
	FK3. เข้าใจความแตกต่างระหว่างการให้ การยืม และการแลกเปลี่ยน เช่น ของเล่น อุปกรณ์การเรียน FK4. รู้ว่าเงินสามารถซื้อสิ่งของได้ FK5. รู้ว่าสินค้าแต่ละชนิดในร้านค้า มีราคาที่แตกต่างกัน	FK17. รู้วิธีการคำนวณราคาต่อหน่วยเมื่อซื้อสิ่งของ	FK32. รู้วิธีคำนวณส่วนลด เช่น ส่วนลด 20%	FK44. รู้ว่าต้องประเมินความสามารถในการจ่ายเงิน หรือกำลังทรัพย์ของตนเองก่อนซื้อสินค้า ไม่ควรตัดสินใจทันทีทันใด FK45. รู้ว่าสามารถชำระค่าสินค้าและบริการได้หลายวิธี FK46. รู้ข้อดีและข้อเสียของการซื้อสินค้าในแต่ละช่องทาง เช่น ซื้อที่ร้านค้า ซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ FK47. เข้าใจข้อดีข้อเสีย และค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้น เพื่อเลือกรูปแบบการชำระเงินที่เหมาะสมและปลอดภัย เช่น ชำระด้วยเงินสด บัตรอิเล็กทรอนิกส์ การโอนเงิน FK48. เข้าใจว่าเกิดความผิดพลาดได้เมื่อชำระเงินหรือซื้อสินค้า จึงควรตรวจสอบใบเสร็จรับเงินหรือใบแจ้งหนี้ทุกครั้ง FK49. รู้ว่าสินค้าหรือบริการแบบเดียวกันอาจมีราคาแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น การตั้งราคาของผู้ขาย สถานที่ขาย ช่วงเวลาที่ขาย ช่องทางการขายสินค้าทั้งแบบ online และ offline FK50. รู้ว่าราคาที่ผู้ขายติดป้ายไว้ อาจไม่ใช่ราคาสุทธิ เช่น ยังไม่รวมภาษี ยังไม่รวมส่วนลด และวิธีคำนวณราคาสุทธิที่ต้องจ่ายได้	FK87. รู้ว่าการซื้อสินค้าบางประเภทอาจก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามมา เช่น สินค้าที่ต้องใช้ร่วมกัน ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา ค่าเก็บรักษา FK88. รู้ว่าราคาไม่ใช่ปัจจัยเดียวในการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ แต่ต้องคำนึงถึงคุณภาพ ข้อกำหนด และเงื่อนไขด้วย FK89. เข้าใจว่าเครื่องมือเปรียบเทียบราคابนช่องทางออนไลน์อาจมีข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือหรือไม่เป็นปัจจุบัน FK90. รู้ว่าราคาของสินค้าหรือบริการอาจขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลง เช่น ค่าขนส่ง ภาษี อัตราแลกเปลี่ยน FK91. รู้ว่าสื่อหรือบุคคลอื่นอาจมีอิทธิพลต่อการออมและการใช้จ่ายของตนเอง FK92. รู้เท่าทันเทคนิคการตั้งราคาและการโฆษณาที่จูงใจ FK93. เข้าใจผลกระทบทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นจาก "ข้อเสนอฟรี" เช่น สมัครใช้ฟรีเดือนแรก แต่เดือนต่อมาคิดค่าใช้จ่าย FK94. รู้ว่ามีมีการใช้รอยเท้าบนโลกดิจิทัล (digital footprint) ในการโฆษณาสินค้าให้เหมาะกับแต่ละบุคคล เช่น จัดจำการเข้าชมสินค้า เพื่อนำเสนอสินค้าประเภทเดียวกัน

	อนุบาล (3-6 ปี)	ประถมต้น (7-9 ปี)	ประถมปลาย (10-12 ปี)	มัธยมต้น (13-15 ปี)	มัธยมปลาย (16-18 ปี)
ความรู้ (FK)	การจัดสรรเงิน				
	-	FK18. รู้ถึงความแตกต่างระหว่างความจำเป็นกับความต้องการ FK19. รู้ว่าความจำเป็นและความต้องการของแต่ละคนอาจแตกต่างกัน FK20. รู้วิธีตั้งเป้าหมายทางการเงินเบื้องต้น เช่น เก็บเงินซื้อขนม เครื่องเล่นเกม	FK33. รู้วิธีจัดสรรเงิน (ค่าขนม) ที่ได้รับ สำหรับการออมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ	FK51. รู้วิธีการตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะยาวและการจัดสรรเงินเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น FK52. รู้ว่าอายุ นิสัย ความชอบ หรือกิจกรรมในครอบครัว มีผลต่อรายรับ-รายจ่าย	FK95. เข้าใจว่าทางเลือกในการดำเนินชีวิตแต่ละแบบอาจมีผลต่อการจัดสรรเงินที่แตกต่างกัน เช่น เลือกเรียนต่อ ต้องจัดสรรเงินสำหรับค่าเรียน FK96. รู้วิธีวางแผนการเงินเพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมายชีวิต FK97. เข้าใจความสำคัญของการจัดลำดับรายจ่ายเมื่อมีรายได้จำกัด FK98. เข้าใจผลกระทบจากการตัดสินใจทางการเงินของเราที่มีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม เช่น ปัญหาหนี้ครัวเรือน
	การออมและการลงทุน				
	FK6. ตระหนักว่าสิ่งต่าง ๆ เช่น เงิน สามารถเก็บไว้ใช้ในอนาคตได้ ไม่จำเป็นต้องใช้ทั้งหมดตอนนี้ FK7. รู้วิธีเก็บรักษาส่งของ เช่น เก็บของเล่นให้เข้าที่ เก็บเงินในกระปุกและวางไว้ในที่ปลอดภัย FK8. รู้วิธีติดตามและดูแลสิ่งของต่าง ๆ ที่เก็บไว้ใช้ในอนาคต เช่น ติดตามเงินที่ฝากไว้กับคุณครู	FK21. รู้ถึงความสำคัญในการออมเงินเป็นประจำ FK22. รู้วิธีการออมเงินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ฝากเงินกับผู้ปกครอง หยอดเงินในกระปุก เก็บเงินในบัญชีเงินฝาก	FK34. เข้าใจว่าการออมเงินในบัญชีเงินฝากจะได้รับดอกเบี้ย FK35. รู้วิธีออมเงินเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินระยะสั้น	FK53. เข้าใจว่าการออมมีความจำเป็นเมื่อจะซื้อสินค้าที่มีราคาสูง FK54. เข้าใจประโยชน์ของการเริ่มออมให้เร็วที่สุดและออมอย่างสม่ำเสมอ	FK99. เข้าใจการคำนวณดอกเบี้ยคงที่ ดอกเบี้ยทบต้น และผลกระทบต่องบออมของตนเอง FK100. รู้ว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยอาจส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนได้อย่างไร FK101. รู้ว่าอายุ รายได้ และสถานการณ์ต่าง ๆ อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการตัดสินใจทางการเงินในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างไร FK102. รู้ว่าสถานการณ์ทางการเงินของตนเองมีผลต่อแผนการออมเงิน FK103. รู้ว่าสามารถออมหรือลงทุนระยะสั้น เพื่อบรรลุความต้องการระยะยาวในอนาคตได้ FK104. เข้าใจว่าการลงทุนมีทั้งขาดทุนและกำไร FK105. รู้ว่าผลิตภัณฑ์การออมและการลงทุนมีความเสี่ยงและผลตอบแทนที่แตกต่างกัน FK106. รู้จักบริบทของความเสี่ยงและความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง FK107. รู้ว่ามีงานวิจัยที่ใช้บริบทของความเสี่ยงในการลงทุนโดยแอปพลิเคชันผลตอบแทนสูง
	สินเชื่อ				
	-	FK23. เข้าใจความแตกต่างระหว่างการให้เงินและการยืมเงิน FK24. รู้ว่าเมื่อยืมเงินหรือกู้เงินจะต้องจ่ายคืนตามที่ตกลงไว้	FK36. รู้ว่าทำไมถึงต้องกู้เงิน และรู้ถึงผลที่จะตามมาจากการกู้เงิน เช่น ดอกเบี้ย	FK55. รู้ผลเสียของการมีหนี้มากเกินไป	FK108. รู้ความแตกต่างระหว่าง - หนี้ดี เช่น หนี้เพื่อการศึกษา หนี้เพื่อการประกอบอาชีพ - หนี้ฟุ้งเฟ้อ เช่น หนี้จากการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย - หนี้อันตราย เช่น หนี้ที่เกิดจากการพนัน การเสี่ยงโชค FK109. รู้ว่าสินเชื่อแต่ละประเภทมีไว้ให้เพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน FK110. เข้าใจความแตกต่างระหว่างหนี้ในระบบและหนี้นอกระบบ

	อนุบาล (3-6 ปี)	ประถมต้น (7-9 ปี)	ประถมปลาย (10-12 ปี)	มัธยมต้น (13-15 ปี)	มัธยมปลาย (16-18 ปี)
ความรู้ (FK)	ความเสี่ยงและภัยทางการเงิน				
	FK9. รู้วิธีดูแลตนเอง เช่น เดินอย่างระมัดระวัง ไม่เล่นขณะรับประทานอาหาร	FK25. รู้วิธีดูแลเงินและของมีค่า เพื่อป้องกันการสูญหาย	FK37. รู้ว่าอาจมีสถานการณ์ที่ส่งผลให้เงินที่มีอยู่หมดหรือลดลง เช่น โฉนดหลอก	FK56. รู้ว่าการซื้อของออนไลน์อาจมีความเสี่ยง FK57. รู้ถึงความเสี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน ทั้งแบบ online และ offline FK58. รู้วิธีป้องกันหรือบรรเทาความเสี่ยงด้วยการออมเงินเพื่อฉุกเฉิน FK59. รู้วิธีคำนวณระยะเวลาในการออมเงินเพื่อฉุกเฉิน 3 - 6 เท่า ของรายจ่ายจำเป็นต่อเดือน FK60. รู้วิธีหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่อาจเป็นการหลอกลวง รวมถึง รู้ว่าไม่ควรเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลบนช่องทางออนไลน์ FK61. รู้รูปแบบ ลักษณะ ข้อสังเกตของภัยทางการเงิน และวิธีการป้องกันตนเองจากภัยทางการเงิน FK62. รู้วิธีรักษาความปลอดภัยในการใช้บริการทางการเงิน เช่น รักษารหัสผ่าน FK63. เข้าใจว่าการยืนยันตัวตนก่อนทำธุรกรรมทางการเงิน เช่น จ่ายเงิน โอนเงิน จะช่วยป้องกันภัยทางการเงิน	FK111. รู้จักความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่ใช้อยู่ เช่น บัญชีเงินฝาก Mobile Banking FK112. รู้ว่าผู้เสนอขายผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินอาจนำเสนอเฉพาะผลตอบแทน โดยไม่ได้บอกถึงความเสี่ยง จึงควรหาข้อมูลเพิ่มเติม FK113. รู้ว่าอาจมีเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อทางการเงิน เช่น การก่อการร้าย น้ำท่วม เจ็บป่วย ปังจี้ทางการเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุที่ยืนยาว FK114. รู้ว่าการหลอกลวงที่เกี่ยวกับการลงทุน เช่น แชร์ลูกโซ่ FK115. รู้แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับภัยทางการเงินและการเตือนภัยต่าง ๆ FK116. รู้ว่าควรขอความช่วยเหลือ หรือแจ้งเบาะแสภัยทางการเงินที่หน่วยงานใด FK117. รู้ขั้นตอนในการดำเนินการหากตกเป็นเหยื่อของแก๊งมิจฉาชีพ
	สิทธิและหน้าที่				
	FK10. รู้ว่าวิธปฏิบัติ เมื่อรับ ยืม หรือแลกเปลี่ยน สิ่งของต่าง ๆ กับผู้อื่น FK11. รู้ว่าสิ่งของต่าง ๆ มีเจ้าของ	FK26. รู้วิธีหาข้อมูลก่อนซื้อของ ที่อยากได้ เช่น ปรึกษาผู้ปกครอง ค้นหาในอินเทอร์เน็ต FK27. เข้าใจถึงความสำคัญของการตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเงิน เช่น เงินทอน ใบเสร็จรับเงิน	FK38. รู้ว่าต้องระมัดระวัง ในการให้ข้อมูลส่วนตัวกับผู้อื่น	FK64. รู้สิทธิของผู้บริโภคเมื่อซื้อสินค้าและบริการ โดยเฉพาะ การซื้อออนไลน์ เช่น การคืนสินค้า การขอคืนเงิน การเปิดเผยข้อมูล FK65. รู้ว่าการคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน จะคุ้มครองผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน ทั้งแบบทั่วไปและแบบออนไลน์ FK66. รู้จักผู้ให้บริการทางการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับของหน่วยงาน กำกับดูแลและธุรกิจนอกระบบ FK67. เข้าใจผลที่อาจเกิดขึ้นหรือเงื่อนไขในการรับ "ข้อเสนอฟรี" เช่น อาจต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อรับของแถม FK68. เข้าใจถึงความเสี่ยงและผลที่ตามมาจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล FK69. รู้ว่ามีผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่หลากหลาย ทั้ง online และ offline ซึ่งสามารถเลือกใช้บริการได้จาก ผู้ให้บริการหลายแห่ง FK70. รู้ความหมายของข้อมูลสำคัญในเอกสารทางการเงิน FK71. รู้ว่าผู้ให้บริการทางการเงินทำธุรกิจเพื่อแสวงหากำไร	FK118. เข้าใจสิทธิและหน้าที่ขั้นพื้นฐานของผู้ใช้บริการทางการเงิน เช่น สิทธิในการร้องเรียน หากได้รับบริการทางการเงินที่ไม่เหมาะสม FK119. เข้าใจผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากผู้ใช้บริการทางการเงินไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ เช่น หากไม่แจ้งเปลี่ยนที่อยู่ อาจไม่ได้รับเอกสารสำคัญจากสถาบันการเงิน หากไม่ดูแลรักษารหัสผ่าน ธนาคารออนไลน์ให้ปลอดภัย เมื่อเกิดปัญหาอาจไม่ได้รับการชดเชย FK120. เข้าใจว่าเอกสารหรือสัญญาทางการเงิน ทั้งในรูปแบบ online และ offline มีผลทางกฎหมาย จึงควรอ่านและทำความเข้าใจ FK121. เข้าใจสิทธิและหน้าที่ขั้นพื้นฐานของผู้ให้บริการทางการเงิน เช่น หน้าที่ปฏิบัติต่อลูกค้า อย่างเป็นธรรม ถูกต้อง ชัดเจน และโปร่งใส รวมถึงชดเชยเมื่อเกิดความเสียหาย FK122. รู้ว่าผู้ให้บริการทางการเงินในระบบอยู่ภายใต้การกำกับของหน่วยงานกำกับดูแล และมีบางผู้ให้บริการทางการเงินที่อยู่นอกการกำกับดูแล FK123. รู้ว่าสามารถตรวจสอบข้อมูลใบอนุญาตหรือใบขึ้นทะเบียนของผู้ให้บริการแต่ละราย จากหน่วยงานกำกับดูแลได้ FK124. รู้ว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินบางประเภท อาจถูกนำเสนอโดยหน่วยงานที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน เช่น สิ่งจูงใจหรือของขวัญ เงินฉ้อโกงหรือสิ่งผิดกฎหมาย FK125. รู้ความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการใช้บริการกับผู้ให้บริการทางการเงินที่ไม่มีหน่วยงานกำกับดูแล
	แหล่งความรู้และคำแนะนำ				
	-	-	-	FK72. รู้ความสำคัญของการมีความรู้ทางการเงินที่จะช่วยให้มีความเป็นอยู่ทางการเงินที่ดี FK73. รู้แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงิน	FK126. เข้าใจวิธีการคำนวณพื้นฐานในเอกสารทางการเงิน เช่น การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม การคำนวณดอกเบี้ย FK127. เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างแหล่งความรู้ทางการเงินที่เป็นกลางและแหล่งความรู้ทางการเงินที่มาจากสื่อโฆษณาส่งเสริมการขาย FK128. รู้ว่ามีแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่หลากหลาย และรู้ว่า ควรตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลก่อนนำไปใช้ FK129. รู้ช่องทางการเข้าถึงความรู้ทางการเงิน หรือการขอคำปรึกษาทางการเงิน

	อนุบาล (3-6 ปี)	ประถมต้น (7-9 ปี)	ประถมปลาย (10-12 ปี)	มัธยมต้น (13-15 ปี)	มัธยมปลาย (16-18 ปี)
ความคิด (FA)	FA1. รู้สึกขอบคุณเมื่อได้รับสิ่งของจากผู้อื่น FA2. มีความยินดีเมื่อได้แบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้ที่ต้องการ FA3. เคารพความเป็นเจ้าของในของใช้ส่วนตัวของผู้อื่น FA4. มีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้การใช้เงินในสถานการณ์จริง FA5. รู้สึกถึงความสำเร็จเมื่อได้รับคำชมเชยถึงความพยายาม	FA6. ยอมรับว่าเราไม่สามารถมีทุกอย่างได้ เนื่องจากมีทรัพยากรจำกัด เช่น เวลา เงิน ดังนั้นจึงต้องจัดลำดับความสำคัญ FA7. มีความเชื่อว่าการออมเป็นประจำ จะทำให้บรรลุเป้าหมายหรือสามารถซื้อของที่ยากได้ FA8. มีความมั่นใจในการซื้อขายกับร้านค้า FA9. มีความมั่นใจที่จะหักทวงเพื่อรักษาสีของของตนเอง เช่น ได้รับเงินทอนไม่ครบ หรือถูกเก็บเงินไม่ตรงจำนวน	FA10. ยอมรับว่าเงินเป็นสิ่งหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อความรู้สึก FA11. มีแรงจูงใจที่จะจัดการสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ชีวิตมีความสุข FA12. มีความเชื่อว่าการออมเงินในวันนี้ เพื่อให้มีเงินใช้จ่ายในอนาคต	FA13. ยอมรับว่าเงินเป็นสิ่งสำคัญแต่ไม่ใช่ความสุขเดียวในชีวิต FA14. ยอมรับว่าทางเลือกอาชีพและรูปแบบการใช้ชีวิตส่วนตัวส่งผลกระทบต่อทางการเงิน รวมไปถึงทางเลือกในอนาคต เช่น เลือกเรียนต่อ ทำงานบริษัท หรือทำธุรกิจส่วนตัว FA15. ยอมรับว่าการพนันและการเสี่ยงโชคไม่ใช่ช่องทางในการหารายได้หรือสร้างความมั่งคั่ง FA16. ยอมรับว่าแต่ละคนมีนิสัยการใช้จ่าย การออม และการบริโภคที่แตกต่างกัน FA17. มีความมั่นใจที่จะตัดสินใจใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล แม้ว่าจะแตกต่างจากผู้อื่นก็ตาม FA18. มีแรงจูงใจที่จะหาข้อมูลและเปรียบเทียบสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ FA19. มีความมั่นใจที่จะต่อรองราคาอย่างสมเหตุผล FA20. มีความมั่นใจที่จะเปลี่ยนสินค้าหรือขอคืนเงินค่าสินค้าที่ซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดได้ FA21. เชื่อว่าการวางแผนการเงินที่เริ่มต้นเร็ว ช่วยสร้างทางเลือกให้บรรลุเป้าหมายได้ FA22. มีทัศนคติว่าการทำธุรกรรมทางการเงินที่ปลอดภัยเป็นความรับผิดชอบของตนเอง เช่น การปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลทางการเงิน	FA23. มีความเชื่อว่าการเข้าถึงสินเชื่อไม่จำเป็นต้องมีเรื่องเงินมาเกี่ยวข้อง FA24. ยอมรับว่าการจัดสรรเงินก่อนใช้จะเป็นสิ่งที่ควรทำ FA25. มีความสนใจที่จะเรียนรู้เรื่องเงินในชีวิตประจำวันมากขึ้น FA26. มีทัศนคติที่ดีในการเผชิญกับสถานการณ์ทางการเงินที่ไม่เป็นตามที่คาดหวัง FA27. มีความมั่นใจที่จะสอบถามผู้ให้บริการทางการเงินเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่เสนอขาย FA28. ยอมรับว่าการลงทุนที่มีผลตอบแทนสูงมีความเสี่ยงสูง
พฤติกรรม (FB)	FB1. ขออนุญาตก่อนนำของของผู้อื่นไปใช้ FB2. เมื่อรับ แบ่งปัน ยืม และแลกเปลี่ยนเงินหรือสิ่งของ ควรแจ้งผู้ปกครอง FB3. สร้างนิสัยการออม	FB4. ใช้จ่ายน้อยกว่าเงินที่มีอยู่ FB5. ออมเงินเป็นประจำ FB6. ออมก่อนที่จะนำไปใช้จ่ายเมื่อได้รับเงิน FB7. ปรึกษาผู้ปกครองเมื่อต้องการใช้เงิน เช่น ซื้อสิ่งของ FB8. เปิดเผยเรื่องการใช้จ่ายกับผู้ปกครอง	FB9. เปรียบเทียบสินค้าและราคา และเลือกสิ่งที่เหมาะสม FB10. ยั่วยุซึ่งใจในการซื้อของที่ไม่จำเป็น FB11. ดูแลและติดตามการใช้จ่าย FB12. ตั้งเป้าหมายทางการเงินที่ดี (SMART) FB13. ยืมเงินเมื่อสามารถชำระคืนได้เท่านั้น FB14. สามารถขอคำปรึกษาเรื่องเงินกับครอบครัวและบุคคลที่ไว้ใจได้	FB15. สามารถอธิบายได้ว่าหน้าที่การทำงานมีบทบาทต่อความเป็นอยู่ทางการเงินที่ดีในอนาคต FB16. สามารถวางแผนชีวิตระยะยาว โดยคำนึงถึงนัยสำคัญทางการเงินได้ เช่น การเลือกสาขาวิชาในการศึกษาต้องส่งผลต่ออาชีพและรายได้ในอนาคต FB17. ใช้จ่ายได้ที่เหมาะสม เช่น ซื้อของที่มีคุณภาพดี ใช้งานได้นาน FB18. ตรวจสอบเงินทอนและเก็บหลักฐานการจ่ายเงิน เมื่อสินค้ามีปัญหา เช่น ใบเรียกเก็บเงิน ใบเสร็จรับเงิน FB19. ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจซื้อโดยเฉพาะสินค้าที่มีราคาสูง FB20. แยกความจำเป็นและความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญได้ FB21. จัดสรรเงินและติดตามสถานะการเงินของตนเอง เพื่อไม่ให้ใช้เงินเกินที่จัดสรรไว้ FB22. ทบทวนเป้าหมายทางการเงินและปรับแผนหากจำเป็น FB23. เก็บรักษาเงินสด บัตรอิเล็กทรอนิกส์ และข้อมูลส่วนบุคคลให้ปลอดภัย เช่น ข้อมูลทางการเงิน รหัสผ่าน FB24. ขอคำปรึกษาหรือความช่วยเหลือจากผู้อื่น เมื่อตกเป็นเหยื่อภัยทางการเงิน	FB25. วางแผนที่ทำให้แน่ใจได้ว่าจะมีรายได้ในอนาคต FB26. คำนึงถึงผลกระทบทางการเงินเมื่อเลือกอาชีพ เช่น เงินเดือน สวัสดิการ สิทธิประโยชน์ ความสม่ำเสมอของรายได้ FB27. วางแผนเพื่อลดการใช้จ่ายที่เกินตัว การซื้ออย่างหุนหันพลันแล่น การซื้อตามโฆษณา หรือการซื้อตามกระแสสังคม FB28. พิจารณาทางเลือกที่ยั่งยืนแทนการซื้อใหม่ เช่น การใช้อ้างและการรีไซเคิล FB29. คำนึงถึงราคาของสินค้าที่ออมเงินเพื่อซื้อ อาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเวลาเปลี่ยนไป FB30. สามารถเปรียบเทียบและเลือกใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่เหมาะสมกับตนเองและเป้าหมายทางการเงินที่วางไว้ FB31. มีเงินออมก่อนลงทุน เช่น เงินออมเมื่อฉุกเฉิน และศึกษาข้อมูลก่อนลงทุน FB32. สามารถระบุเหตุการณ์สำคัญในแต่ละช่วงชีวิต และวางแผนเตรียมเงินไว้ล่วงหน้า FB33. สามารถวางแผนออมเงินเมื่อฉุกเฉินได้ FB34. สามารถขอคำปรึกษาหรือความช่วยเหลือ เมื่อประสบปัญหาทางการเงิน FB35. สามารถแยกความแตกต่างระหว่างข้อมูลผลิตภัณฑ์และข้อมูลส่งเสริมการขาย FB36. สามารถอ่าน ตรวจสอบ และทำความเข้าใจเอกสารหรือสัญญาทางการเงิน รวมทั้งรายละเอียดและหมายเหตุอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจใช้บริการ FB37. เลือกใช้บริการจากผู้ให้บริการทางการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล FB38. ระมัดระวังการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่อาจก่อให้เกิดรอยเท้าบนโลกดิจิทัล (digital footprint) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของข้อมูลทางการเงินของตนเอง FB39. ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับภัยทางการเงินเป็นประจำ

สมรรถนะทางการเงิน (Financial competency) สำหรับช่วงอุดมศึกษาและวัยทำงาน

	อุดมศึกษา (19-22 ปี)	วัยทำงาน (เมื่อทำงานและมีรายได้แล้ว)
ความรู้ (FK)	เงินและอัตราแลกเปลี่ยน	
	-	-
	รายได้และภาษี	
	FK130. รู้ถึงความเสี่ยงเมื่อไม่มีรายได้เป็นของตนเอง (พึ่งพาผู้อื่น) FK131. รู้ว่าเงินเดือนหรือค่าจ้างอาจถูกหักค่าใช้จ่าย เช่น ค่าภาษี ประกันสังคม จึงทำให้เงินที่ได้รับน้อยกว่าอัตราเงินเดือนหรือค่าจ้าง และรู้ว่ารายจ่ายบางประเภทที่ถูกหักนั้นเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงิน เช่น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ FK132. เข้าใจถึงความเสี่ยงและรายได้ที่จะได้รับเมื่อประกอบอาชีพอิสระซึ่งมีความเสี่ยงมากกว่าผู้มีรายได้ประจำ FK133. รู้ว่ารายได้ประเภทใดต้องเสียภาษี และรู้ว่าต้องเสียภาษีเมื่อมีรายได้ถึงเกณฑ์ตามที่กำหนด	FK175. รู้จักผลิตภัณฑ์ทางการเงินและมาตรการที่ช่วยลดหย่อนภาษี
	การซื้อและการชำระเงิน	
	FK134. รู้ว่าการชำระค่าสินค้าด้วยวิธีที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อภาระทางการเงินที่ต่างกัน เช่น การซื้อสินค้าแบบเงินสด ซึ่งจ่ายเงินสดเพียงครั้งเดียวเต็มจำนวน จะไม่สร้างภาระทางการเงินในอนาคต แต่หากเป็นการซื้อสินค้าแบบเงินผ่อน จะมีภาระต้องจ่ายเงินเป็นงวด ๆ ตามระยะเวลาที่ตกลงกันให้ตรงตามที่กำหนด FK135. รู้ว่าเมื่อไหร่เหมาะสมที่จะใช้บัตรเครดิตในการซื้อสินค้า FK136. รู้ว่าบางร้านค้าอาจคิดค่าธรรมเนียมในการชำระค่าสินค้าด้วยบัตรเครดิต FK137. รู้ว่าการชำระเงินบางรูปแบบ อาจต้องเสียดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียม เช่น ชำระด้วยบัตรเครดิต บัตรกดเงินสด หรือ Buy Now Pay Later	-
	การจัดสรรเงิน	
	FK138. รู้รายจ่ายของตนเองที่เกิดขึ้นเป็นประจำ และไม่ประจำ	-
	การออมและการลงทุน	
	FK139. เข้าใจแนวคิดการลงทุนเบื้องต้น เช่น วัตถุประสงค์การลงทุน ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ ระยะเวลาการลงทุน มูลค่าเงินตามเวลา FK140. เข้าใจผลิตภัณฑ์การลงทุนต่าง ๆ รวมถึงระดับความเสี่ยง สภาพคล่อง และคุณลักษณะด้านความยั่งยืน เช่น ไม่ลงทุนในธุรกิจที่อาจขัดต่อศีลธรรม FK141. เข้าใจว่าควรเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่แตกต่างกันในการวางแผนการเงินระยะสั้น ระยะยาว หรือการออมเพื่อฉุกเฉิน FK142. รู้ว่ามีช่องทางในการลงทุนที่หลากหลาย เช่น การซื้อผ่านเจ้าหน้าที่ ซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ FK143. รู้ว่าการลงทุนแต่ละประเภทมีสภาพคล่องที่ต่างกัน FK144. รู้ว่ามูลค่าของสินทรัพย์ลงทุนอาจเพิ่มหรือลดได้ FK145. เข้าใจความแตกต่างระหว่างกำไร/ขาดทุนที่เกิดขึ้นจริง (realised) และกำไร/ขาดทุนทางบัญชี (unrealised) FK146. เข้าใจเหตุผลที่ผลการดำเนินงานในอดีต ไม่สามารถการันตีผลตอบแทนจากการลงทุนในอนาคตได้ FK147. รู้วิธีการจัดพอร์ตการลงทุนอย่างง่าย	-

อุดมศึกษา (19-22 ปี)		วัยทำงาน (เมื่อทำงานและมีรายได้แล้ว)	
ความรู้ (FK)	สินเชื่อ		
	FK148. เข้าใจเงื่อนไขและข้อกำหนดของสินเชื่อแต่ละประเภท เช่น บัตรเครดิต บัตรกดเงินสด เช่าซื้อรถ สินเชื่อบ้าน Buy Now Pay Later	FK176. เข้าใจความสำคัญของการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ก่อนกู้หนี้ และตระหนักถึงความเป็นไปได้ที่จะมีเงินไม่พอใช้เมื่อต้องชำระหนี้	
	FK149. รู้แหล่งเงินกู้และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง	FK177. รู้ว่าผู้ให้กู้มีเกณฑ์ในการพิจารณาสินเชื่อที่แตกต่างกัน ถึงแม้จะมีข้อมูลเครดิตที่เหมือนกัน	
	FK150. รู้ว่าสินเชื่อบางประเภทต้องมีหลักทรัพย์หรือบุคคลค้ำประกัน	FK178. รู้ว่ารายการใช้จ่ายในบัตรเครดิตล่าสุด อาจจะยังไม่แสดงรายการในใบแจ้งยอดบัญชีบัตรเครดิต (Statement)	
	FK151. เข้าใจประเภทของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เช่น อัตราดอกเบี้ยคงที่ อัตราดอกเบี้ยลอยตัว รวมถึงอัตราเงินเฟ้อ	FK179. รู้ว่าการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้บางประเภท เช่น MLR MOR หรือ MRR อาจมีผลกระทบต่อเงื่อนไขของสินเชื่อ เช่น ค่างวดต่อเดือน ยอดหนี้รวม	
	FK152. รู้วิธีคำนวณดอกเบี้ยเงินกู้และดอกเบี้ยบัตรเครดิตเบื้องต้น	FK180. รู้ว่าหากมีเงินพอ สามารถชำระหนี้เพิ่มหรือปิดหนี้ก่อนกำหนดได้ โดยคำนึงถึงค่าธรรมเนียมการชำระหนี้คืนก่อนกำหนด	
ความรู้ (FK)	FK153. เข้าใจว่าการผูกพันในการชำระหนี้เงินกู้มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการการเงิน เช่น ถ้าต้องผ่อนชำระ 6 เดือน ต้องจัดสรรเงินสำหรับชำระหนี้ทั้ง 6 เดือน	FK181. รู้วิธีแก้ปัญหาหนี้หากจ่ายไม่ไหว เช่น ขอลดค่างวด ขอลดอัตราดอกเบี้ย ขอพักชำระหนี้ต้น	
	FK154. รู้ว่าต้องจ่ายดอกเบี้ย ค่าปรับ หรือค่าธรรมเนียม หากชำระหนี้ไม่เต็มจำนวนหรือล่าช้า	FK182. รู้วิธีจัดลำดับการชำระหนี้เมื่อมีหนี้หลายก้อน แต่มีเงินไม่พอจ่ายหนี้ทั้งหมด	
	FK155. รู้ถึงผลกระทบจากการไม่ชำระหนี้ เช่น อาจถูกยึดหลักประกัน รวมถึงรู้เรื่องขั้นตอนในการทวงหนี้ (debt recovery process)	FK183. รู้จักหน่วยงานที่ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาหนี้	
	FK156. รู้สิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้บริการทางการเงิน เมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามใบแจ้งหนี้ เช่น ขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้	FK184. รู้ว่าภาครัฐมีนโยบายช่วยเหลือประชาชนเมื่อประสบปัญหาทางการเงิน ซึ่งหากอยู่ในเงื่อนไขที่กำหนด จะสามารถขอรับความช่วยเหลือได้	
	FK157. รู้ถึงความเสี่ยงของการใช้สินเชื่อผิดวัตถุประสงค์ รวมถึงการกู้ยืมเพื่อปิดหนี้เดิม	FK185. รู้วิธีตรวจสอบข้อมูลเครดิตบูโร และรู้ว่าควรติดต่อหน่วยงานใดหากข้อมูลไม่ถูกต้อง	
	FK158. รู้ว่ามีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการอนุมัติสินเชื่อ วงเงินกู้ ดอกเบี้ยที่ต้องจ่าย เช่น ฐานะการเงิน อาชีพ แหล่งรายได้ ประวัติการชำระหนี้		
ความรู้ (FK)	FK159. รู้วิธีการสร้างประวัติการชำระหนี้ที่ดี ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการขอสินเชื่อในอนาคต เช่น การชำระหนี้เต็มจำนวน และตรงเวลา		
	FK160. รู้ว่าหนี้ไม่ได้เกิดจากการขอสินเชื่ออย่างเดียว แต่อาจเกิดจากการค้างจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น หนี้ที่เกิดจากการค้างชำระค่าน้ำ ค่าไฟ		
	ความเสี่ยงและภัยทางการเงิน		
	FK161. รู้กฎหมายฟอกเงินพื้นฐานเพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อภัยทางการเงิน		
	สิทธิและหน้าที่		
	FK162. รู้วิธีการ และช่องทางในการร้องเรียนบริการทางการเงิน	FK186. รับทราบของหน่วยงานที่ให้คำปรึกษาทางการเงิน ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเลือกขอคำปรึกษาได้อย่างเหมาะสม	
ความรู้ (FK)	FK163. รับทราบหน้าที่ของหน่วยงานที่กำกับดูแลผู้ให้บริการทางการเงิน รวมถึงหน่วยงานที่ดูแลเรื่องการร้องเรียนและการชดเชยที่เกี่ยวข้อง		
	FK164. เข้าใจว่าการลงนามในเอกสารหรือสัญญาทางการเงินบางประเภท อาจมีการผูกพันทางกฎหมายให้จ่ายเงิน และมีบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม เช่น สัญญาเงินกู้ สัญญาค้ำประกัน		
	FK165. เข้าใจว่าลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์มีผลทางกฎหมายเหมือนกับการเซ็นในรูปแบบปกติ		
	FK166. เข้าใจว่าการให้ข้อมูลแก่ผู้ให้บริการทางการเงินไม่ควรถ้วนอาจทำให้ไม่ได้รับสิทธิหรือความคุ้มครองที่เหมาะสม		
	FK167. เข้าใจว่าผู้ให้บริการทางการเงินเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้เพื่ออะไร เช่น เพื่อเป็นข้อมูลในการเสนอขายผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม เป็นข้อมูลในการติดตามพฤติกรรมระหว่างที่ใช้บริการ		
	FK168. รู้ว่าหน่วยงานใดกำกับดูแลเกี่ยวกับเรื่องข้อมูลส่วนบุคคล		
ความรู้ (FK)	แหล่งความรู้และคำแนะนำ		
	FK169. รู้ประโยชน์ของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องการเงินกับผู้อื่นที่น่าเชื่อถือ	FK187. รู้ว่าที่ปรึกษาทางการเงินแต่ละรายอาจให้คำปรึกษาที่แตกต่างกัน	
ความรู้ (FK)	FK170. รู้ว่าแหล่งข้อมูลหรือที่ปรึกษาทางการเงิน อาจให้ข้อมูลที่ไม่เป็นกลาง		

	อุดมศึกษา (19-22 ปี)	วัยทำงาน (เมื่อทำงานและมีรายได้แล้ว)
ความรู้ (FK)	เกษียณ	
	-	FK188. รู้ว่าเมื่ออายุมากขึ้นอาจมีรายได้ลดลง หรือไม่มีเลย จึงจำเป็นต้องเตรียมเงินเพื่อใช้จ่ายในช่วงเวลานั้น FK189. รู้ว่ามีความเสี่ยงที่จะมีเงินไม่พอใช้หากอายุยืนยาวกว่าที่คาดไว้ FK190. เข้าใจความสำคัญของการสร้างความมั่นคงทางการเงินตั้งแต่เริ่มทำงาน โดยเริ่มออมเพื่อการเกษียณตั้งแต่อายุน้อย FK191. รู้จักผลิตภัณฑ์การเงินเพื่อการเกษียณประเภทต่าง ๆ เช่น เงินบำนาญ เงินบำนาญ ประกันสังคม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ FK192. รู้สิทธิการได้เงินบำนาญ บำนาญ หรือสวัสดิการจากภาครัฐ FK193. เข้าใจถึงความเสี่ยงจากการนำเงินออมเพื่อเกษียณออกมาใช้ก่อนเกษียณ FK194. รู้วิธีการนำเงินจากผลิตภัณฑ์เพื่อการเกษียณออกมาใช้จ่ายหลังเกษียณ เช่น การทยอยถอนเงินจากกองทุนเพื่อการเกษียณ หรือถอนออกมาทั้งก้อน FK195. เข้าใจความสำคัญของการวางแผนใช้เงินหลังจากเกษียณอายุ
	ประกันภัย	
ความคิด (FA)	FK171. เข้าใจวัตถุประสงค์พื้นฐานของประกันภัย เข้าใจว่าทำไมจึงต้องซื้อประกันภัย FK172. เข้าใจความแตกต่างของประกันชีวิตและประกันวินาศภัย FK173. รู้ว่าความเสี่ยงบางประเภทสามารถป้องกันหรือบรรเทาได้โดยไม่ต้องทำประกันภัย เช่น ดูแลสุขภาพเพื่อลดความเสี่ยงการเจ็บป่วย FK174. รู้ว่าเมื่อใดต้องทำประกันภัยตามที่กฎหมายกำหนด เช่น เมื่อมีรถยนต์ต้องทำประกันภัยรถยนต์ภาคบังคับ (พ.ร.บ.)	FK196. รู้ว่าควรทำประกันภัยเท่าที่จำเป็น และรู้ถึงผลกระทบของการทำประกันภัยน้อยเกินไป (underinsured) หรือทำประกันภัยมากเกินไป (overinsured)
	FA29. ยอมรับว่าแต่ละคนให้ความสำคัญต่อเงินต่างกัน และเงินเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ทางการเงินที่ดี FA30. เชื่อว่าการวางแผนทางการเงินที่ดีช่วยตอบสนองความต้องการในแต่ละช่วงชีวิตได้ FA31. มีความมั่นใจที่จะพูดคุยเรื่องที่มาของรายได้เมื่อมีความจำเป็น เช่น มั่นใจในการสอบถามเรื่องรายได้เมื่อสมัครงาน FA32. เต็มใจที่จะให้ข้อมูลส่วนบุคคลแก่ผู้ประเมินความเหมาะสมในการลงทุน FA33. มีความมั่นใจและมีแรงจูงใจที่จะตั้งคำถามหรือสงสัยในผลิตภัณฑ์การลงทุนที่ดูดีเกินจริง FA34. ยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจทางการเงินของตนเองทั้งในแง่บวกและแง่ลบ FA35. มีแรงจูงใจที่จะประเมินผลกระทบของการเป็นหนี้ก่อนตัดสินใจก่อหนี้ FA36. มีทัศนคติที่จะหาทางเลือกอื่น ๆ ก่อนก่อหนี้ เช่น ใช้เงินเก็บ ยืมเงินจากครอบครัว เป็นหนี้เท่าที่จำเป็น และมั่นใจที่จะปฏิเสธเงินกู้ที่ไม่ต้องการ FA37. มีความรับผิดชอบที่จะชำระหนี้และบริหารจัดการหนี้ FA38. มีแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการจากผู้ให้บริการทางการเงินที่เหมาะสมและน่าเชื่อถือ FA39. มีความมั่นใจที่จะยกเลิกการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแก่ผู้ให้บริการทางการเงินเมื่อมีความจำเป็น FA40. ยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำที่ผิดพลาดที่เกิดจากการหลงเชื่อโฆษณา FA41. มีความมั่นใจที่จะแจ้งเบาะแส หากพบเหตุการณ์ที่เข้าข่ายเป็นภัยทางการเงิน FA42. มีความมั่นใจที่จะดำเนินการเมื่อเกิดเหตุให้สงสัยว่าตกเป็นเหยื่อภัยทางการเงิน เช่น ติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อายัดบัญชี	FA43. ยอมรับว่าการปฏิบัติตามแผนการเงินที่วางไว้ต้องใช้เวลาและต้องอาศัยวินัยในการปฏิบัติเพื่อให้มีความเป็นอยู่ทางการเงินที่ดี FA44. เห็นคุณค่าในการสร้างสมดุลของคุณภาพชีวิตในปัจจุบันและอนาคต เช่น ไม่ควรเก็บออมมากเกินไปจนไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบัน FA45. มีแรงจูงใจที่จะยอมรับและแก้ไขปัญหาทางการเงินของตนเอง FA46. มีความมั่นใจที่จะเรียกร้องค่าชดเชยเมื่อเกิดความเสียหาย หรือให้ปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ

	อุดมศึกษา (19-22 ปี)	วัยทำงาน (เมื่อทำงานและมีรายได้แล้ว)
พฤติกรรม (FB)	FB40. ประเมินการตัดสินใจทางการเงินในอดีตของตนเอง และพิจารณาว่าควรทำพฤติกรรมเช่นเดิมต่อไปในอนาคตหรือไม่ FB41. ตัดสินใจทางการเงินได้อย่างเหมาะสมและทันเวลา FB42. พุดคุยเรื่องเงินกับครอบครัวและบุคคลที่ไว้ใจได้อย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา FB43. สามารถจัดทำงบการเงินส่วนบุคคลของตนเองได้ FB44. สามารถหาวิธีจัดการกับผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อที่มีต่อเงินของตนเองได้ FB45. คำนวณราคาสินค้ารวมกับดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าด้วยสินเชื่อ FB46. สามารถให้เหตุผลได้ว่า สถานการณ์ใดควรใช้สินเชื่อ และสถานการณ์ใดควรใช้เงินออม FB47. ทำความเข้าใจในรายละเอียดของสินเชื่อที่ต้องการขอตัดสินใจก่อน เช่น ค่างวดที่ต้องจ่ายต่อเดือน ดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายทั้งหมด FB48. พิจารณาถึงผลกระทบ หน้าที่ และความรับผิดชอบ หากต้องเป็นผู้ค้ำประกัน FB49. หลีกเลี่ยงการชำระล่าช้า แม้สถานการณ์ทางการเงินจะเปลี่ยนแปลงไป FB50. เปรียบเทียบความเสี่ยงและผลตอบแทนของการลงทุนแต่ละประเภท FB51. สามารถค้นหาข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการลงทุนที่น่าเชื่อถือ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจได้ FB52. ตัดสินใจลงทุนอย่างรอบคอบ มีการนำข้อมูล สถิติ หรือตัวเลข ที่มีอยู่มาประกอบการพิจารณาความเสี่ยง โดยไม่ใช้อารมณ์และอคติ FB53. ติดตามเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการด้านการลงทุนใหม่ ๆ FB54. พิจารณาความจำเป็นในการทำประกันเมื่อซื้อสินค้าและบริการ หรือเมื่อวางแผนการเดินทาง FB55. ป้องกันหรือบรรเทาความเสี่ยงโดยการออมเงินเพื่อฉุกเฉิน ทำประกันภัย และใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินอื่น ๆ FB56. หาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้บริการทางการเงินก่อนตัดสินใจใช้บริการ เช่น ข้อมูลคุณภาพการให้บริการของผู้ให้บริการ FB57. ตรวจสอบสัญญาหรือเงื่อนไขการใช้บริการทางการเงินและสอบถามเมื่อเห็นว่าเนื้อหาในสัญญามีความไม่ชัดเจน และทักท้วงเมื่อพบข้อผิดพลาดก่อนลงนามในสัญญา FB58. สามารถกรอกแบบฟอร์มทางการเงินอย่างถูกต้อง และครบถ้วน FB59. เก็บข้อมูลและเอกสารทางการเงินทั้งในรูปแบบ online และ offline และสามารถนำมาใช้ได้เมื่อมีความจำเป็นในอนาคต FB60. สามารถพิจารณาผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ใช้บริการว่ายังเหมาะสมกับสถานการณ์ของตนเองในช่วงเวลานั้นหรือไม่ และปรับเปลี่ยนหากจำเป็น FB61. พิจารณาการให้ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างรอบคอบ ก่อนให้ข้อมูลแก่ผู้ให้บริการทางการเงิน FB62. สามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้เมื่อตกเป็นเหยื่อภัยทางการเงิน	FB63. สามารถประเมินรายได้ของตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต FB64. เปรียบเทียบรายได้จริงกับรายได้ที่คาดหวัง และหาสาเหตุหากไม่เท่ากัน FB65. ประเมินความต้องการรายได้ในปัจจุบันและหาวิธีที่จะมีรายได้เพียงพอกับความต้องการเหล่านี้ FB66. ตรวจสอบและจัดเก็บใบรับเงินเดือน (pay slip) หรือใบแจ้งยอดเงินเดือน (income statement) เพื่อเป็นเอกสารอ้างอิงในอนาคต FB67. สามารถเลือกใช้ข้อมูลรายได้เพื่อตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม เช่น เมื่อต้องการทราบความสามารถในการชำระหนี้ ให้พิจารณาจาก “จำนวนเงินเดือนหรือค่าจ้างหลังหักค่าใช้จ่าย” แต่หากต้องการเปรียบเทียบเงินเดือนหรือค่าจ้าง ควรพิจารณาจาก “จำนวนเงินเดือนหรือค่าจ้างที่ยังไม่ได้หักค่าใช้จ่าย” FB68. แยกรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือนออกจากรายรับ-รายจ่ายของธุรกิจ FB69. ขอสัญญาทางการเงินที่เป็นลายลักษณ์อักษรเมื่อมีการทำสัญญา FB70. แจ้งผู้ให้บริการทางการเงิน หากไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้ หรือต้องการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในสัญญา FB71. เปลี่ยนผู้ให้บริการทางการเงินหากบริการไม่มีคุณภาพหรือเก็บค่าธรรมเนียมสูง FB72. เปรียบเทียบประโยชน์ที่จะได้รับกับสิ่งที่ต้องสูญเสียเมื่อตัดสินใจปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงิน เช่น รีไฟแนนซ์บ้าน เปลี่ยนไปใช้บัญชีธนาคารอื่น FB73. หาคำแนะนำทางการเงินจากผู้เชี่ยวชาญหรือแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เมื่อมีข้อสงสัยหรือต้องการความช่วยเหลือ และประเมินความน่าเชื่อถือก่อนนำไปใช้ตามความเหมาะสม FB74. แบ่งรายได้ส่วนหนึ่งไว้เป็นเงินออมสำหรับใช้จ่ายในยามเกษียณ FB75. พิจารณารายได้ ภาระค่าใช้จ่าย สินทรัพย์ และหนี้ที่อาจผูกพันไปจนถึงตอนเกษียณ เมื่อวางแผนเกษียณ FB76. แสวงหาสิทธิประโยชน์จากการออมเพื่อเกษียณ เช่น การลดหย่อนภาษี FB77. ติดตามการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการลงทุน สินทรัพย์ และหนี้สิน ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ FB78. สามารถระบุความเสี่ยงที่เหมาะสมกับตนเอง FB79. สามารถเลือกกลยุทธ์การลงทุนตามสถานการณ์และความชอบส่วนบุคคล เช่น การลงทุนแบบ DCA (Dollar-Cost Averaging) FB80. สามารถจัดพอร์ตการลงทุนที่มีการกระจายความเสี่ยง FB81. ติดตามการลงทุนอย่างสม่ำเสมอ และปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม FB82. คำนึงถึงภาษีที่ต้องจ่ายเมื่อทำแผนใช้เงิน วางแผนการเงิน และเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน FB83. สามารถเตรียมการเพื่อเสียภาษีให้ถูกต้อง ครบถ้วน และใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนด FB84. สามารถจ่ายภาษีหรือขอคืนภาษีได้ด้วยตนเอง FB85. ติดตามมาตรการทางภาษีที่อาจเกี่ยวข้องกับตนเอง FB86. ไม่ก่อหนี้เกินอัตราส่วนที่เหมาะสม FB87. สามารถเลือกสินเชื่อได้อย่างเหมาะสมและใช้เท่าที่จำเป็น โดยพิจารณาปัจจัยและผลกระทบต่าง ๆ อย่างรอบคอบ เช่น อัตราดอกเบี้ย ค่างวดที่ต้องจ่ายต่อเดือน ดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายทั้งหมด ความสามารถในการชำระหนี้ FB88. คำนึงถึงความเสี่ยงในการสูญเสียรายได้บางส่วนหรือทั้งหมดจากการเจ็บป่วย ทุพพลภาพ ตกงาน เสียชีวิตของสมาชิกในครอบครัว หรือปัจจัยภายนอกอื่น ๆ FB89. พิจารณาถึงความคุ้มค่าของเบี้ยประกันที่จ่ายไปกับความคุ้มครองที่ได้รับ FB90. สามารถประเมินความเสียหายด้านทรัพย์สินส่วนบุคคลที่อาจเกิดขึ้นเมื่อประสบภัยธรรมชาติ และสามารถทำประกันภัยเพื่อป้องกันความเสี่ยงนั้นได้ตามความเหมาะสม

	อุดมศึกษา (19-22 ปี)	วัยทำงาน (เมื่อทำงานและมีรายได้แล้ว)
พฤติกรรม (FB)		FB91. สามารถเลือกซื้อประกันภัยได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของตนเอง FB92. ทบทวนกรมธรรม์ประกันภัยอย่างสม่ำเสมอว่ามีความคุ้มครองที่เพียงพอ FB93. สามารถเคลมประกันภัยได้ตรงตามเงื่อนไขความคุ้มครอง FB94. คำนึงถึงการกระทำที่จะส่งผลกระทบต่อความคุ้มครองและเบี้ยประกันภัย เช่น การปกปิดข้อเท็จจริง การแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จ FB95. ตัดสินใจก่อนหนี้และบริหารจัดการหนี้ตามงบประมาณที่วางแผนไว้ FB96. ชำระหนี้เต็มจำนวนและตรงเวลาทุกครั้ง หากมีความจำเป็นจนไม่สามารถชำระคืนเต็มจำนวนได้ ควรชำระให้มากที่สุด (ไม่น้อยกว่าขั้นต่ำ) FB97. ตรวจสอบภาระหนี้ที่มีทั้งหมด FB98. บริหารจัดการหนี้ก่อนที่หนี้จะกลายเป็นปัญหา FB99. เปรียบเทียบเจ้าหนี้เมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้ ซึ่งผลการพิจารณาขึ้นอยู่กับเจ้าหนี้ FB100. สามารถแก้ไขปัญหาทางการเงิน และทบทวนเพื่อปรับปรุงด้วยตนเอง รวมถึงสามารถขอคำปรึกษาจากหน่วยงานการแก้ไขปัญหาหนี้ FB101. สามารถจัดสรรเงินออมได้อย่างเหมาะสม แม้ว่าจะมีภาระหนี้ที่ต้องชำระคืน FB102. พิจารณาอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจากผู้ให้บริการหลาย ๆ แห่ง เพื่อให้ได้อัตราแลกเปลี่ยนที่ดีที่สุด FB103. คำนึงถึงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและค่าธรรมเนียมที่อาจเกิดขึ้น เมื่อจะแลกเปลี่ยนเงินหรือโอนเงินไปต่างประเทศ

บรรณานุกรม

- European Union and Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2022). **Financial Competence Framework for Adults in the European Union**. The European Union: OECD
- Organisation for Economic Co-operation and Development International Network on Financial Education (OECD/INFE). (2015). **OECD/INFE Core Competencies Framework on Financial Literacy for Youth**. The European Union: OECD
- The Investor and Financial Education Council (IFEC). (2019). **Hong Kong Financial Competency Framework**. The Investor and Financial Education Council: Hong Kong.
- Young Money. (2020). **Financial Education Planning framework 11-19 years**. Young Enterprise, United Kingdom
- ธนาคารแห่งประเทศไทย.(2559), **มาตรฐานความสามารถทางการเงิน ฉบับฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย.(2562), **Core competencies Framework: Digital Financial Literacy**. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.